

Mediācija – par „mediācijas” jēdzienu Latvijā

Mediācija ir konfliktu risināšanas process, kurā konfliktā iesaistītās puses ar mediatora atbalstu pašas rod konflikta atrisinājumu un līdz ar to visas procesā iesaistītās puses ir uzvarētājas. Latvijā *mediācija* ir jauna iespēja, kā ātrāk un efektīvāk likvidēt strīdus. Tātad šis ir ļoti vēlams un gaidāms process. Tieši šobrīd norit plašas diskusijas par to, kā šo procesu vislabāk būtu nodēvēt latviešu valodā¹. Jēdziena „mediation” adaptācijas rezultātā rodas nosaukums - *mediācija*². Vārds *mediācija* gramatiski atbilst latviešu valodas rakstībai. Taču tas vēl nenozīmē, ka tādejādi tas kļūst par vienu no latviešu valodas terminiem. Tiek diskutēts par šī vārda, kas līdz šim latviešu valodā nav eksistējis, nepieciešamību. „Mums ir nepieciešams jauns, latvisks termins”, saka vieni³. „Mums šo procesu vajadzētu dēvēt par *starpniecību*”, saka citi⁴, „jo šāds vārds latviešu valodā jau pastāv”. Lai arī kā šis process šobrīd tiktu apzīmēts Latvijā, ir nepieciešams pēc iespējas ātrā laikā noskaidrot, kā tas tiks dēvēts turpmāk, jo tik ilgi, kamēr neviens nezina, par ko tiek runāts, neviens par to arī nerunās.

Bet kurš tad ir tas vārds, kas Latvijā būtu pieņemams? Līdzās publiskām diskusijām, šo jautājumu risina arī Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija un ES *twinning* projekta „Mediācijas ieviešana Latvijā” ietvaros izveidotā ekspertu grupa⁵. Arī valdība var tikt mudināta, ieviest terminoloģisku skaidrību šai jautājumā, jo pretējā gadījumā rastos sarežģījumi ar jēdziena *mediācija* lietošanu likumā. Turpmāk tekstā Jūs atradīsiet argumentus gan par, gan pret termina *mediācija* lietošanu. Šiem skaidrojumiem ir jāpalīdz rast ne tikai skaidrība, bet arī jānovērš diskusijās radusies neapmierinātība. Rezultātā izrādīsies, ka patiesībā nemaz nav citas alternatīvas vārdam *mediācija*.

Valodnieciskie aspekti

Latviešu valodā – tāpat kā citās valodās – eksistē tiešs jēdziena *mediācija* tulkojums. Tomēr mēģinājumi, jau esošos terminus izmantot *mediācijas* apzīmēšanai, parasti ir neefektīvi, tādēļ lai no tā izvairītos, ir ieteicams adaptēt *mediācijas* jēdzienu latviešu valodā.

Tulkojuma trūkumi

Principā, tulkojums no vācu valodas vārda „Vermittlung”, latviešu valodā nozīmē - „starpniecība”. Taču problēmas rodas, kad mēs runājam par subjektu - par personu, kas šo procesu veic. Latviešu valodā parādās tāda īpatnība, ka subjektam, respektīvi, personai, kas veic starpniecību, tā piedāvā divus variantus, proti – starpnieks un vidutājs. Diferencēšana dod skaidrojumu par vārdu nozīmi. Vārda starpnieks sakne ir

¹ ES Twinning projekts „Dispute Resolution System and provision of Training for legal practitioners”, LV/2004/JH/02

² *Mediācija* – no latīņu valodas „Mediation”. Šis jēdziens ir ticis adaptēts daudzās valodās. Jautājums, vai šāda adaptācija ir iespējama Latvijā.

³ Rone Dana. Mediācija: jēdziens un iespējas// Jurista Vārds 14.03.2006. Nr.11, 6lpp.

⁴ Valsts probācijas dienesta Aldas Reviņas priekšlikums „Alternatīvās domstarpību risināšanas perspektīvas Latvijā” konferencē, kas notika 2006.gada 24.februārī.

⁵ Ekspertu grupa sastāv no visu pieaicināto profesiju pārstāvjiem. Tai projekta ietvaros ir padomdevēja funkcija.

„starp”, savukārt, vārdam vidutājs – „vidus”. Vidutājs ir jēdziens, kurš ļoti tuvu atbilst *mediatora* funkcijām. Vārda „starp” nozīme ir nošķiroša, savukārt, vārdam „vidus” vairāk ir vienojoša loma. Šis vienojošais elements *mediācijas* procesam tiktāl ir piemērotāks, jo *mediatoram* raksturīgas ir drīzāk vienojošas un samierinošas īpašības, nevis šķirošas. Tomēr arī šis jēdziens nav gluži piemērots, jo vārds „vidus” izraisa asociācijas, ka „vidus” tiek saprasts kā līdzsvars un *vidutājs* atrodas pusēm pa vidu. Ja turpretī ar „vidu” saprot divu dažādu pozīciju vidus ceļu, tad tas līdzinās kompromisam, kas sevī ietver padošanos, kam ar *mediāciju* nav nekā kopīga. Tādejādi *vidutājs* ir ļoti korekts *mediācijas* tulkojums, bet ne ļoti korekts *mediācijas* apzīmējums.

Blakus nozīme

Iespējams, ka asociāciju dēļ, kas rodas izdzirdot vārdu „vidus”, daudzi ar konfliktiem saistītie cilvēki uzskata, ka *mediācija* ir notikusi, ja viņi ir vienojušies par vidus variantu. Citi uzskata, ka par *mediāciju* var uzskatīt tiesas procesu, kas ir noticis bez strīdiem un ļoti draudzīgā veidā. Taču visas šīs nav *mediācijas* izšķirošās pazīmes. Ne jau draudzīgā vide, bet gan godīga attieksme un objektivitāte ir svarīgi *mediācijas* priekšnoteikumi.

Mediācija ir process, kas nosaka izturēšanās veidu, nevis apraksta to, kādam ir jābūt procesa rezultātam. *Mediācijas* vēlamais rezultāts ir tā sauktais *win-win* risinājums, ar kuru abas puses ir apmierinātas un kuru tās vienprātīgi ir formulējušas. Tas ir galvenais *mediācijas* uzdevums - palīdzēt pusēm pašām atrast risinājumu, ar kuru tās ir apmierinātas. *Mediators* veic starpniecisku pakalpojumu, kurā viņš palīdz pusēm aizstāvēt savas pozīcijas savās interesēs un tai pašā laikā akceptēt un saprast otras puses vajadzības, intereses un skatījumu. *Mediatora* pakalpojums šai gadījumā ir palīdzība pusēm.

Ir jau pietiekami grūti pāris vārdos pastāstīt, kas ir *mediācijas* process un kāds ir tās rezultāts. Vēl grūtāk ir atrast vienu vārdu, kas vienlaicīgi atspoguļotu gan *mediācijas* nozīmi, gan puslīdz izskaidrotu tās saturu. Ja *mediāciju* apzīmētu ar vārdu „starpniecība”, tad tas neaptvertu visas *mediācijai* raksturīgās pazīmes.

Varētu piekrist, ka vārdu „starpniecība” varētu lietot kā sinonīmu vārdam *mediācija*. Bet kas notiek tad, ja *mediācijas* process beidzas neveiksmīgi? Tātad rezultātā starpniecība nav notikusi. Vai tad ir jāsaka: „Es vakar veicu starpniecības mēģinājumu”? Jēdziens *mediācija* rezultātu atstāj atklātu, un tas ir saistīts ar procesa īpašībām.

Nepietiekamība

Ja mēs runājam par *mediācijas* procesu, tad ar vienu nosaukumu, kas apraksta tikai procesa subjekta darbības, vien nepietiks. Ir nepieciešami arī citi jēdzieni. Proti, ir vajadzīgs apzīmējums gan personai, kas šo procesu veic (subjektam), gan darbībai (arī darbības vārdam), gan iesaistītajām pusēm (objektam). Šajā brīdī parādās jēdziena *vidutājs* pielietošanas robežas, jo latviešu valodā no vārda *vidutājs* nevar atvasināt citus vārdus, kas apzīmētu gan pašu procesu, gan darbības vārdu, gan arī iesaistītās puses. Rezultātā mēs secinām, ka šādu vārdu latviešu valodā nav, jo tāds process Latvijā nekad nav eksistējis un līdz ar to jēdziena *vidutājs* lietošana kļūst problemātiska. Taču, ja mēs piemērojam vārdu *mediācija*, tad ir iespējams izveidot visas nepieciešamās vārdu formas.

Izcelšanās	Esošie jēdzieni	Jaunvārdi
Mediation (vācu val.)	Starpniecība/-	<i>mediācija</i>
Mediator (vācu val.)	Starpnieks/ labāk: vidutājs	<i>mediators</i>
Mediieren (vācu val.)	-/-	<i>mediēt</i>
Mediand (vācu val.)	-/-	<i>mediants</i>

Un kā ir ar mediācijas procesa terminiem?

Co-Mediation	-/-	<i>Komediācija</i>
Familien-Mediation	-/-	<i>Ģimenes mediācija</i>
Umwelt-Mediation	-/-	<i>Vides mediācija</i>
Wirtschafts-Mediation		<i>Ekonomikas mediācija</i>
Systematische Mediation		<i>Sistemātiskā mediācija</i>
Shuttle-Mediation		<i>Svārsta mediācija</i>
Integrierte Mediation		<i>Integrētā mediācija</i>
Mediationsvertrag		<i>Mediācijas līgums</i>

Vai šos terminus var veidot no vārdiem „starpniecība” vai „vidutājs”, lai tie nepazaudētu savu pamatnozīmi? Mums ir nepieciešami termini, kuri nav tulkojami vai arī tulkojot tie saglabā viennozīmīgu izpratni.

Sākotnēji *mediācija* ir radusies ASV. Tādejādi daudzi ar *mediāciju* saistītie termini ir pārņemti no angļu valodas. Vārdiem ir jābūt tādiem, lai tos varētu saprast un piemērot arī citās valodās, kur *mediācija* tiek lietota. Jo vienveidīgāki būs termini, jo lielāks būs rādīss, kurā ir iespējama pieredzes apmaiņa. Ņemsim par piemēru terminu Shuttle-Mediation (*turp un atpakaļ/ svārsta mediācija*). Ar šo apzīmējumu ir domāts *mediācijas* process, kurā puses tiek uzklautas katra atsevišķi, nevis abas kopā. Šis *mediācijas* paveids ir problemātisks un literatūrā tiek ļoti atšķirīgi apspriests. Kā tad tiks saukti *mediācijas* procesam piesaistītie nozares vārdi, ja *mediāciju* nedēvēs par *mediāciju*, bet par starpniecību vai kā citādi. Vai latviešu valodā ir jārada jauni vārdi, lai tiktu ieviesti specifiskie nozares termini. Vai arī tiks radīts tāds vārdu salikums, kas no vienas puses būs piesaistīts starpniecībai un no otras puses *mediācijai*. *Mediāciju* varētu dēvēt par starpniecību, bet īpašos procesa veidus saukt par *ģimenes-mediāciju*, *vides mediāciju* utt. Ja ieviestu jēdzienu *ģimenes-starpniecība*, tad brokeriem un finanšu starpniekiem vajadzētu pastiprināti norobežot savu darbību, lai parādītu, ka šāda veida termini nav saistīti ar to nozari, kurā viņi darbojas. Arī šādā situācijā daudz vienkāršāk ir lietot vārdu *mediācija* un pielietot to arī augstākminētajos jēdzienos.

Tālāki tulkošanas mēģinājumi

Arī citi centieni iztulkot *mediācijas* jēdzienu piedzīvo neveiksmi. It īpaši jēdzieni „samierināšana” vai „samierināt” ir aplami, jo *mediācijas* procesā *mediators* puses necenšas samierināt. *Mediators* neietekmē pušu izvēlēto risinājumu, bet tās pašas uzņemas atbildību par pieņemto lēmumu. Pilnībā arī ir jānoraida mēģinājumi

mediāciju saukt par izlīgumu, kas ir cits strīdu risināšanas veids. Bez tam, izlīgums *UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation*⁶ ir attēlots kā viens no *mediācijas* veidiem. Vislabākā pieeja būtu, ja *mediācija* Latvijā tiktu apzīmēta ar pavisam jaunu terminu.

Mediācija kā termins

Vārds *mediācija* nav - kā daudzi domā – anglicisms. Vārds „mediation” ir cēlies no latīņu valodas un tulkojumā nozīmē starpniecība. Šai rakstā iepriekš minēto faktoru dēļ, vārda *mediācija* tulkošana nav vēlama. Gandrīz visās citās valodās *mediācija* tika adaptēta un attiecīgi piemērota valodas īpatnībām, kas apraksta nevis starpnieka darbību, bet *mediatora* procesu (procedūru, metodes). Arī citās valodās nav iespējams jēdzienu *mediācija* pilnībā apzīmēt ar vārdu „starpniecība”. Tas bija pietiekams iemesls izgudrotājiem šo jēdzienu neizvēlēties, bet meklēt citu, jaunu vārdu ar tādu pašu nozīmi. Rezultātā tika izvēlēts latīņu valodas vārds, kurš sākotnēji tika ieviests angļu valodā. Ielūkojoties angļu valodas vārdnīcā, mēs tur neatrodam tulkojumu starpniecība, bet gan skaidrojumu, kas nepārprotami un viennozīmīgi izskaidro jēdziena *mediācija* būtību, proti⁷ ...

“ ... the act or process of mediating; especially : intervention between conflicting parties to promote reconciliation, settlement, or compromise ..”

Arī vācu valodā *mediācija* ir svešvārds, un būtu tulkojams kā starpniecība. Tomēr lietojot terminu *mediācija* var izvairīties sajaukt šo procesu ar māklera darbību, ko dēvē par starpniecību.

Izmantošana

Savu sākotnējo formu jēdziens *mediācija* ir saglabājis sekojošās valodās:

ASV	Mediation
Lielbritānija	Mediation
Vācija	Mediation
Ungārija	Mediáció
Hollande	Mediation
Lietuva	Mediacija
Polija	Mediacija
utt.	

Ir gan arī citi apzīmējumi kā, piemēram, Čehijā. Tur *mediācija* tiek dēvēta:

Čehija	Prostředník
--------	-------------

Tā kā Latvijā otra visbiežāk lietotā valoda ir krievu valoda, tad svarīgs ir arī jautājums kā *mediāciju* dēvē Krievijā.

⁶ United Nations, New York 2004, United Nations Publications Sales No E.05.V.4 ISBN 92-1-133730-5

⁷ Encyclopedia britannica online -

<http://www.britannica.com/search?query=mediation&submit=Find&source=MWTEXT>

Krievija	Медиация vai Посредничество в конфликтах. Lieto arī Примириательные процедуры.
----------	---

Arī Latvijā vietām jau lietotais jēdziens *mediācija* būtu vispiemērotākais apzīmējums šim procesam. Taču pastāv daži ierobežojumi. Tā šī gada 24.februāra konferencē „Alternatīvās domstarpību risināšanas perspektīvas Latvijā” Valsts probācijas dienesta Tukuma TSV vadītāja Alda Reviņa aizstāvēja termina „starpnieks” piemērošanu, kurš līdz šodienai tiešām tiek izmantots lietās, kas saistītas ar vainīgā un upura izlīgšanu. Savukārt, meklējumi internetā parādīja sekojošus rezultātus:

Meklējumi interneta adresē www.google.lv:

<i>Mediācija</i>	=318 rezultāti
Starpniecība	=16 400 rezultāti
Kombinācijā ar konfliktu	= 28 rezultāti
Kombinācijā ar procesu	= 803 rezultāti
Vidutājs	=704 rezultāti

Augstie rādītāji vārdam „starpniecība” nav pierādījums *mediācijas* popularitātei. Lielākā daļa no šiem rezultātiem bija attiecināmi uz starpniecību, kas ir saistīta ar starpniecību dažādos darījumos.

Meklējumi internetā www.google.de:

<i>Mediacija</i>	= 13 800 rezultāti
Starpniecība	= 18 700 rezultāti
Vidutājs	= 741 rezultāti

Augstie rādītāji vārdam „mediacija” ir izskaidrojams ar to, ka „mediācijas” rakstība bez garumzīmes uz burta „a” parādās interneta lappusēs poļu un citās slāvu valodās. Augstie rādītāji vārdam „starpniecība” arī šajā gadījumā ir saistīti ar „starpniecību” dažādos darījumos.

Speciālajā periodikā latviešu valodā sekojošos rakstos arī pārsvarā tiek lietots jēdziens *mediācija*:

- Judins Andrejs. Kas ir mediācija Latvijas Krimināltiesībās?// Latvijas Vēstnesis, Jurista Vārds, 2006.gada 22.marts
- Kronberga Ilona. Kā top un kā darbosies probācijas dienests// Latvijas Vēstnesis, Jurista Vārds, 2002.gada 23.aprīlis
- Kronberga Ilona. Kāda ir probācijas dienesta nozīme kriminālsodu izpildes reformā// Latvijas Vēstnesis, Jurista Vārds, 2003.gada 7.oktobris
- Liholaja Valentīna. Kriminālprocesuālais taisnīgums, nodarījumu kvalifikācija un sods// Latvijas Vēstnesis, Jurista Vārds, 2005.gada 20.decembris
- Lodočkina Elena. Par alternatīvām brīvības atņemšanai nepilngadīgajiem// Latvijas Vēstnesis, Jurista Vārds, 2002.gada 16.jūlijs, 2002.gada 30.jūlijs
- Rone Dana. Mediācija: jēdziens un iespējas// Latvijas Vēstnesis, Jurista Vārds, 2006.gada 14.marts
- Bērnu un ģimenes lietu ministrijas Samierināšanas (mediācijas) pilotprojekts

Avoti

Latvijā nevienā normatīvajā aktā nav definēts *mediācijas* process. Tomēr Valsts probācijas dienesta koncepcijā, kas ir apstiprināta ar Ministru kabineta 2003.gada 9.janvāra rīkojumu Nr.9 ir termina *mediācija* skaidrojums. Tulkošanas un terminoloģijas centra interneta vārdnīcā <http://completedb.ttc.lv/> „mediation” no angļu valodas tiek tulkots kā starpniecība:

EN mediation

LV starpniecība Termina avots: Ekonomikas, lietvedības un darba organizācijas termini, Rīga, 1995, Statuss: Apstiprināts LZA Terminoloģijas komisijā starpniecība, mediācija

Arī Rīgas Juridiskā augstskolas mājas lapā <http://www.rqsl.edu.lv/lv/jurd/adr.php> ir atrodams *mediācijas* skaidrojums ar starpniecību:

Pazīstamākie ADR veidi ir sarunu vadīšana (angl. negotiations), mediācija jeb starpniecība (angl. mediation) un šķīrējtiesas jeb arbitrāža (angl. arbitration).

Mērķis

Lēmuma pieņemšanā vai un kā apzīmēt *mediācijas* procesu, lingvistiskiem argumentiem nevajadzētu spēlēt galveno lomu. Jautājums par termina vajadzību atrodas priekšplānā. Tādēļ jautājums ir: Kāpēc mums vispār ir vajadzīgs termins *mediācija*? Šāds termins mums ir vajadzīgs, lai...

- 1)...iezmētu jaunu piedāvājumu, kas ir jānošķir no vispārpieņemtā strīdu risināšanas veida un kas ir jāuztver kā alternatīva (norobežošana),
- 2)...izplatītu procesu, kas no vienas puses ir iespēja ietaupīt līdzekļus un no otras puses ir iespēja rast labākus risinājumus (izplatīšana),
- 3)...veiktu starptautisku piesaisti (piesaistīšana).

Ievērojot to, ne jau lingvistiskie vai kultūras faktori ir vissvarīgākie termina ieviešanā, bet arī nepieciešamība pēc apzīmējuma, mārketinga prasības un attīstība. Skaidrība un vienkāršība ir uzmanības centrā.

Norobežošana

Runa ir par procesu, kas ir jānorobežo no vispārpieņemtā tiesas procesa un citiem konfliktu novēršanas procesiem. Arī šeit parādās moments, ka termins *mediācija* ir daudz piemērotāks nekā starpniecība, jo starpniecība drīzāk ir darbība, nevis process, kas sastāv no vairākām fāzēm. Par starpnieku strīdā var būt ikviens, arī tiesnesis. Taču ievērojot šobrīd esošo vairākuma viedokli, tiesnesis *mediāciju* nevar veikt. *Mediācija* ir ekskluzīvs mediators pienākums.

Izplatīšana

Ja klientam ir jāsaņem jauns pakalpojums, tad tam ir jābūt vienkāršam, skaidram un saprotamam. Informācijai ir jābūt tādai, kuru saprotamā veidā var sniegt pāris vārdos, nesniedzot pēc tam papildus paskaidrojumus. Termins „starpniecība” šo prasību nespēj izpildīt. Vārda saturs ir aptuvenš un tam ir daudzējāda nozīme. Ar starpniecību

ikdienā mēs saprotam arī māklera, brokera un aģenta darbu. Ja Jūs, piemēram, teiktu: „Es vakar veicu starpniecību”, katrs pārjautātu, „ko Tu dariji? Kāda starpniecība? Vai Tu vakar pārdevi māju?” Bet, ja Jūs turpretī teiktu: „Es vakar veicu *mediāciju*”, var gadīties, ka būs viens vai otrs nezinātājs, kas vaicās: „Kas tas ir?” Bet tiklīdz viņš to uzzinās un būs apguvis, kas ir *mediācija*, viņš šo apgalvojumu sapratīs arī bez palīgteikuma vai paskaidrojoša papildinātāja. Ikviens zina (zinās), ka *mediācija* ir konfliktu novēršanas process.

Kādas problēmas mums radītu termina „starpniecība” lietošana, tās daudzējādās nozīmes dēļ, mēs jau noskaidrojām no meklējumiem un pētījumiem internetā. Termina „starpniecība” izmantošana, kas reizē apraksta arī māklera darbības, liek interesentiem meklēt sev nepieciešamo informāciju starp tūkstošiem rezultātu, tai vietā lai noreducētu to līdz simtiem kā tas bija vārda *mediācija* meklēšanas gadījumā. Līdz ar to *mediācijas* pakalpojumu atrašana tiek apgrūtināta.

Vārda „starpniecība” lietošana nebūtu vēlama arī tamdēļ, ka Latvijas Krimināllikumā ir tāds jēdziens kā „starpniecība kukuļošanā”, kas izraisa negatīvas asociācijas. Turpretī *mediācijas* procesā kukuļošana ir neiespējama.

Pārdošanā liela nozīme ir imidžam. Bieži pieprasījums pēc *mediācijas* rodas tad, kad cilvēki vairs nav apmierināti ar advokātu darbu. Cilvēki dodas pie *mediatora*, jo juristu darbības imidžs ir kļuvis sliktāks. Tad kādēļ nodēvēt *mediāciju* ar terminu, kas jau pieder kādai profesiju grupai, proti, māklieriem un brokeriem, un kas ir pavisam nesaderīgs ar *mediācijas* imidžu.

Mārketinga mērķis ir pārdošana un pārdošanai ir nepieciešama izplatīšana. Ir jāatzīst, ka pie termina *mediācija* ir jāpierod, bet tas ir izdarāms, tāpat kā Latvijā visi ir pieraduši pie vārdiem „video” vai „cornflakes” (kornfleikss). Citi latviskoti anglicismi ir:

menedžments	Management
relaksācija	Relaxation
bizness	Business
ofšors	Offshore
šorti	shorts, like short pants
atrakcija	attraction, like a merry-go-round
mails, emails	Email
fails	File

Kā mums rāda prakse, tad šāda veida vārdi ļoti labi integrējas un izplatās latviešu valodā. Tādēļ būtu atbilstoši, ja Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija piekristu termina *mediācija* lietošanai.

Šaubām par šī jēdziena apgūšanu nevajadzētu būt, tieši pretēji! Ikviens, kurš ir saskāries ar pārsteiguma momentu, ko ir izraisījis burta „t” trūkums, zina, kas ir *mediācija* un vienmēr to atcerēsies.

Sakarā ar to, ka vārds *mediācija* apzīmē jaunu procesu un šim vārdam ir jāizplata *mediācijas* process, tad šo terminu varētu uztvert kā jaunu zīmolu („brendu”). Vācijā un citās Eiropas valstīs, kurās ir interese par *mediācijas* ieviešanu un tās popularizēšanu, parādās tendence izmantot šim nolūkam mārketinga stratēģijas. Avīžu rakstos, televīzijā, radio, reklāmās, diskusijās par standartiem, skolās - visur

mediācijai ir jābūt piemērojamai vienādi, lai tā būtu saskatāma un saprotama. Pēdējā laikā aizvien biežāk un vairāk galveno lomu spēlē klienti, kas izvēlas piemērot *mediāciju*, un to redzējums, savukārt, tikai šauram lokam zināmās speciālistu diskusijas par *mediāciju* nonāk otrajā plānā. Šī attīstība ir apsveicama. Diskusijas par jautājumu „Kas ir *mediācija*” vai stereotipiskie aizrādījumi „tā nav *mediācija*” pamazām sarūk un parādās interese un atziņas, ko gan visu ar *mediācijas* palīdzību nevar pārvarēt un cik tā spēj būt dažāda.

Protams, ir arī diezgan daudz nozīmīgu iebildumu pret termina *mediācija* lietošanu. Viens no pasaulē visbiežāk citētajiem iemesliem, kas nav par labu termina *mediācija* lietošanai, ir burts „t”, kas atšķir vārdus *mediācija* un meditācija. Runā, ka tamdēļ pastāv draudi sajaukt šos abus līdzīgos terminus. Faktiski, gandrīz ikviens mediators savā praksē ir saskāries ar gadījumu, kad kāda izpalīdzīga persona ir izkorigējusi šī vārda rakstību un *mediācijas* vietā ir ierakstījusi vārdu meditācija.⁸

Tas, ka abi šie vārdi atšķiras tikai ar vienu burtu un tamdēļ rada lielu sajaukšanas varbūtību, nav nekas neparasts. Piemēram, latviešu valodā jau šobrīd pastāv šādi vārdi – stacija un stadija. Katrā ziņā vārdu izruna ir stipri atšķirīga un sajaukšanas draudi samazinās tajā brīdī, kad cilvēki ir informēti par to, ka tāda *mediācija* patiešām eksistē un tā nav pareizrakstības kļūda.

Piesaistīšana

Mediācijā būtisku lomu spēlē savstarpējie sakari un kontaktu dibināšana. Tas ir būtiski ne tikai valsts iekšienē dažādu profesiju ietvaros, bet arī attiecībās ar ārvalstīm. Ārvalstīs lielākoties tiek lietots vārds *mediācija*, ar ko viennozīmīgi tiek saprasts *mediācijas* process. Cita termina ieviešana sagrautu *UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation*⁹ centienus starptautiskā mērogā vienkāršot un vienot *mediācijas* piemērošanu.

Nacionālā pašapziņa

Neraugoties uz visām nesaskaņām un domstarpībām, kas rodas diskutējot par *mediācijas* jēdziena piemērošanu, uz šādu situāciju ir jāraugās pozitīvi. Šaubas par svešvārda ieviešanu ir pamatotas. Prasība, ieviest pašiem savu terminu, ir saprotama. Vārda došana - ir tiesības, kuras nevar un nedrīkst atņemt, līdzīgi kā vecāku tiesības dot savam bērnam vārdu. Taču ir jāapzinās, ka piešķirot bērnam vārdu, viņi līdz ar uzņemas atbildību. Viņiem ir jā rūpējas par to, lai bērns varētu tikt identificēts citu vidū un pats svarīgākais, lai šis vārds netraucētu bērna izaugsmei un viņš varētu izmantot visas iespējas, kas tiek piedāvātas.

Ja paraugās Latvijas vēsturē, tad no tās izriet, ka *mediācijai* ir sava veida nolemtība šai zemē. Kā nekā vairāku gadsimtu garumā latviešiem ir izdevies atrast līdzsvaru starp autonomiju un korupcijas spaidiem, un tai visā nepazaudējot savu identitāti. Vai tas nav labākais apraksts tam, kas ir *mediācija* – autonomas un kooperatīvas regulējums?

Latviešiem ir pamatots iemesls, lai pašiem izlemtu par svešvārda *mediācija* nākotni. Bez tam rakstot šo vārdu latviešu valodā, tas tiek latviskots, jo tiek rakstīts ar garumzīmi kā nevienā citā valodā. To apliecina arī meklēšana internetā, jo, piemēram,

⁸ Rone Dana. Mediācija: jēdziens un iespējas// Jurista Vārds 14.03.2006, Nr.11, 6lpp

⁹ United Nations, New York 2004, United Nations Publications Sales No E.05.V.4 ISBN 92-1-133730-5

meklējot www.google.lv vārdu *mediācija*, tas sameklēs rezultātus tikai latviešu valodā un visi rezultāti būs atbilstoši.

Arthur Trossen¹⁰,
Tekstu tulkoja un adaptēja Zane Vanaga¹¹

¹⁰ Arthur Trossen - Jurists un praktizējošs mediators. Patlaban darbojas Latvijā kā ilgtermiņa eksperts ES Twinning projekta „Strīdu risināšanas sistēmas un praktizējošu juristu apmācība” LV/2004/JH/02, ietvaros

¹¹ Zane Vanaga, juriste. ES Twinning projekta ietvaros ir ilgtermiņa eksperta asistente, konsultants no Latvijas puses un tulks.